

Groty spod zamku Sobień w Manastercu

A javelin- and bolt heads from
the castle Sobień in Manasterzec

Abstract: The paper is concerned of two bolt heads and a javelin head discovered in 1885 near Sobień castle in Manasterzec, Lesko distr., in south-eastern Poland. These artefacts were previously wrongly dated to the La Tène period, in fact they all come from the late medieval period.

Ruiny zamku Sobień położone są na wzgórzu, na prawym brzegu Sanu, między wsiami Załuż, pow. sanocki, i Manasterzec, pow. leski, na terenie tej ostatniej. Większość badaczy łączy jego powstanie z Kazimierzem Wielkim, lecz brak źródeł pisanych uwiarygodniających to przypuszczenie. Prawdopodobnie po 1389 r. Władysław Jagiełło nadał zamek Kmitom herbu Szreniawa i od tego czasu pełnił on rolę ich siedziby rodowej. Na początku XVI w. właściciele Sobnia przenieśli swą rezydencję do Leska (Kołodziejki 2003b).

W Muzeum Archeologicznym w Krakowie przechowywane są trzy wykute z żelaza groty (nr inw. MAK/9555) подарowane przez hr. Edmunda Krasickiego. Znaleziono je w pobliżu zamku podczas robót kolejowych w 1885 r. Te drobne zabytki uzbrojenia wzmiankowano już w literaturze (Ossowski 1890, 66;

Janusz 1918, 164), jednakże bez ilustracji i z mylącym wskazaniem na ich podobieństwo do grotów z okresu La Tène.

Jeden grot (ryc. 1:1) jest zapewne małym ostrzem oszczepu. Ma laurowaty liść o przekroju w kształcie spłaszczonego rombu (niemal soczewkowaty) oraz niewielką, wąską, słabo rozszerzającą się ku otworowi, niedbale skutą tuleję. Stan jego zachowania określić można jako średni (brak dużego fragmentu tulei, krawędź liścia wyszczerbiona od strony tulei, wierzchołek skrzywiony, na powierzchni ubytki). Wymiary: dł. – 9,2 cm; dł. liścia – 6,4 cm; szer. liścia – 2,5 cm; grub. liścia – 0,5 cm; dł. tulei – 2,8 cm; najmniejsza średn. tulei – 0,9 cm; największa średn. tulei – ok. 1,0 cm; waga – 29,1 g. Dwa są zakończeniami bełtów typu I wg A. Nadolskiego – grotami z tulejką. Pierwszy (ryc. 1:2) jest niewielki i smukły, z kolcem małym, rombowym w rzucie bocznym, kwadratowym w przekroju, o słabo zaznaczonej szyjce, z tuleją długą, wyraźnie rozszerzającą się ku otworowi, niestarannie skutą. Zachował się w średnim stanie (brak znacznej części tulei, duże ubytki powierzchniowe). Wymiary: dł. – 7,1 cm; dł. kolca – 3,7 cm; największy przekrój kolca – 1,2 x 1,2 cm (1,6 cm od wierzchołka); dł. tulei – 3,4 cm; najmniejsza średn. tulei – 0,7 cm; największa średn. tulei – ok. 1,4 cm; waga – 16,7 g. Drugi grot (ryc. 1:3) jest masywny, z dużym kolcem w rzucie bocznym deltoidalnym, w przekroju rombowym, z tuleją krótką, nieznacznie rozszerzającą się ku otwo-

Ryc. 1. Militaria średniowieczne spod zamku „Sobień”: 1 – grot oszczepu; 2-3 – groty bełtów. Fot. A. Susul.

Fig. 1. Medieval militaries from „Sobień” castle: 1 – javelin head; 2-3 – bolt heads. Photo by A. Susul.

rowi, niestarannie skutą. Zachował się w dobrym stanie (spora szczyrba na tulei, drobne ubytki powierzchniowe). Wymiary: dł. – 8,2 cm; dł. kolca – 5,5 cm; największy przekrój kolca – 2,0 x 1,3 cm (1,6 cm od wierzchołka); dł. tulei – 2,7 cm; najmniejsza średn. tulei – 1,1 cm; największa średn. tulei – 1,4 cm; waga – 46,4 g.

Przypuszczać można, że zarówno rzadki egzemplarz grotu oszczepu, jak i najliczniejsze wśród militariów średniowiecznych groty bełtów z tulejką, posłużyły do obrony zamku, znalezione bowiem zostały u jego podnóża. Wyprodukowane i użyte zostały zapewne w okresie między połową XIV a przełomem XV i XVI w.

Radosław Liwoch